

دَارُ الْفُنُونِ
الهیاتیات و کتب و مجلہ

تاریخی ، اجتماعی ، دینی ، فلسفی

آگستوس - ۱۹۲۸

شہزادہ بائی اوقاف مطبعہ سی

۱۹۲۸

حجر دورلری

(چکینکی نسخه ده منتشر « بشر ابتدائی » مقاله سنک مابعدی)

مؤرخلر، طبیعیون، علم ارض و آثار عتیقه علماسی برحجر دورندن بحث ایدیورلر. بز بوراده ابتدائی بشرک ماجراسی مناسبیله برده بو (حجر دوری) تعبیری ایله نه مراد ایدلدیکنی آکلامغه چالیشه جغز .

معلوم یا حجر دوری نحاس ودهمیر دورلری مقابلنده اوله رق ذکر ایدیلور. بوایکنجی واونجی دورلر بعدالتاریخ زمانه یعنی اشارات، محکوکات و مکتوبات ایله انسانیته معلوم اولان اعصاره تعلق ایدرلر. حال بوکه حجر دوری اشارات محکوک و قیودات مکتوبه اعصارندن زیاده ماورای تاریخک مظالم وابعدا اولان ازماننده کی حیات بشرله علاقه داردر. سرلوحه ده (حجر دوری) یرنده (حجر دورلری) دییه جمع شکلی قوللاندق ؛ چونکه بشرک آلات حجریه اعمال واستعمال ایتمه سی هربری اون بیکلرجه سنه لر امتداد ایدن متفرق زمانلرده و مختلف شکللرده وقوع بولمشدرکه بونک تفصیلاتی صو کرا دن کوریله جکدر .

بشر ابتدائینک اضمیریحی بهایم آره سنده کندیسنه اک مشابه اولانلردن فرقلی ونوعما ممتاز بر مخلوق شکلی آلمغه باشلاماسی کره ارض تاریخنک انقسام ایتدیرلدیکی دورت اساسلی و بویوک دوره لردن دوردنچیسنک مبادیسنه طوغری وقوعه کلش اولدیغی ده او کرشمش ایدک. وحقی بعض اقواله کوره نیمه یی بولونمش اولان بشرک اصلینک اوچونجی دوره عظیمه نك صوکلرینه قدر ارجاع اولونه بیله جکته دائر اشارتده بولونمش ایدک . تخمین فی بومنوال اوزره اولقله برابر اصلیت بشرک او قدر اسکی برماورای تاریخه ارجاع اولونه بیله جکته دائر هنوز هیچ برقیه عظام ویا مستحائنه تام کشف ایدیله مه مشدر .

اصلیت بشرک او قدر بعید برقدمی - باشلیجه سیل و طاغله لرك اوتیه برویه طوغری سوروکله یرک ییغینلرله برافش اولدقلری موادارضیه آره سنده بولونان و شکللرندن آلات صناعت و اشتغاله بکزه دیلن - طاش پارچه لرینه نظراً تخمین ایدلمشدر . مع هذا علمک دلائل قطعیه سی هنوز بوفرضیه یی تمامیه مؤید کورونمیه یور. شکلاً آلات اشتغاله بکزه یین طاشلردن برچوق یرلرده برخیلیسی بولونمشدر . بونلرک چوغی بادم شکلنده کورینور .

و آلات دینه مه یه جک قدر ایری شیردر وایمک باقی شده سوق طبعیله نوعا شکل آلمش علی العاده قایا قیرینتیلری ظن اولونور .

ابتدائی بشر اوزون زمانلر قایا صابا صورتده قیروب بوله بیلدیکی قایا پارچه لرینک آلت اوله رق استعمالیه اکتفایه مجبور قالیوردی ، یعنی بویوکه بر بوله قایلان ایسته دیکی شکل و قطعده بر پارچه چیقنجه یه قدر اوقایه بوله سنی قیروب طورردی . لکن کیت کیده بو مشغولیتنده ملکه حاصل ایتدیکندن استعمال ایده کلدیکی آلات حجریه یی متنوع وداها اولویریشلی اوله رق استحصاله قدرت کسب ایله دی . اوزون زمانلر کچدکن صوکره اوبابده کی تجربه سی آرتقدن باشقه طاشدن اولان آلات اشغالیه سنی دوزکونجه یونتوب ییجیمه صوقغه وحی کیت کیده پارلاتغه اقتدار کوستردی .

بو طاشدن آلانک تدریف لرینه وبشر مهیمینک صفت انسانیه یه طوغری صورت انکشافنک آکلاشیلماسنه نه درجه یه قدر دلالت ایتدیکنک تفصیلاتنه کیریشمزدن مقدم ازمنه اخیره انسانلرینک (ماضی ابعده کی فردبشر طرفندن قوللانمش اولان آلات حجریه نک ماهیتلری فیصله میدانه چیقارمش اولدقلرینک برناریچجه سنی ذکر ایدم :

معلوم اولدیغی اوزره نبی بشر - انکشاف جسمانی و فکری یه مظهر اوله اوله - عاقبت مدنیه طوغری خطوط لر آتمغه باشلادقدن صوکره کندیسنده تصنیع و اعمال قدرتی ده انشراح ایتمه که باشلامشدی . آنک اعمالانده کی مواد اساسیه سنی طاشدن ، کیکدن ، آغاجدن صوکره یاقیر وده میر دخی تشکیل ایدر اولدی . هر حالده یاقیر ، طونج ، ده میرکبی مواد معدنیه دن آلات و ادوات یاقی صناعتی تسجیل وقایع امکانک حصولدن صوکره یعنی قبل التاریخ دیزلمن ازمان معین بدایتلرنده وجوده کلکه باشلادی . حال بوکه ماورای تاریخه طوغری باقیلدیجه نامحدود ومظالم ازمان ایچنده نبی بشرک ادرا کلی وهنرلی برصفت انسانیه دن متباعد وحی بر حال بهیمیه متقرب بولونمش اولدیغی ومقصد تعینسی اجرا ایچون معدنیات شو یله طورسون حیوان کیمکی وی نباتات داللیغی بیه آلت استعمال شهکنه صوقاماش بولوندیغی ویالکنز قایا صابا وعادتا حل طبعیله طاش پارچه لرینی قوللانمش اولدیغی آکلاشیلور .

ایشته حجر ادواری تا اوزمان مظلمدن باشلار ؛ مع مافیله زمانزه قدرده نفوذینک جاری اولدیغی کوریلور . اوسترایا قطعده سنک داخلی کبی کره ارض اوزرنده مراکز مدنیه دن اوزاق دوشن بعض جهتلرده کی برلی وابتدائی طائفه حالا طاشدن یالمش آلات

اشتغال قوللاقمقده درلر . مع هذا بوحال حجر ادوارینك دوامی اولق اوزره تلق ایدیله منزه؟ اودورلرلك مدتی چوقدن كچمشدر .

شرق و غربك بعض قلاسیق آثارنده بی بشرك طاشدن یاپیلمش آلاتنه دأر اشارتلر واردر . فقط معنای علمیی ایله اصل حجر دورلرینك تعیین اون طقوزنجی قرن میلادینك نصف اولی ایچنده وقوعه ككشدر . قوپهاغ شهری ملی موزه خانه سسنده مدیر بولونمش اولان (طومسن) نام عالم بشریتك تاریخ متقدمنده معین برحجر دوری كچمش اولدیغی ایلك تئیت ایدن ذاتدر . اوروپاك فیوضات عرفانیه سی آرآن مرکز لرنده کی موزه خانه لرده منتظماً آلات حجریه قوللقسیونلری یاپیلماسی (طومسن) ك حجر دورلرینی ایلك نصیف ایتدیکی زماندن یعنی ۱۸۳۶ سنه سندن سوكره باشلامشدر .

ابتدالی آلت قاطعه یه ویا اوق باشینه بکره یین شیلرک یرك اوزرنده بیله بولونماسی نظر دقیق جاب ایتمش و بوجوله او یانان تحقیقات مراقب تحریات جدیدینی موجب اولمشدر . بو خصوصه ابتدا فرانسه ده اهمیت ویرلشدر . فرانسه نك (مهنشفور) نام محلنده (صوم) نهرینك مجراسی اوزرنده کی چاقیل طاشلری آره سنده - جنسی منقطع و نابود اولمش - حیوانات کی کلر یله بر آراهه ید صنعت کورمش کی کوزیکن چاقاق طاشی پارچه لری بولونماسی اوابده کی تحقیقاتی تعمیقه سائق اولمشدر . ابتدائی آلاته بکره یین بوقیل طاش پارچه لرندن بر چوقلری ده فرانسه نك (آمیه ن) شهری قرینده کی (سنت آشول) نام محله بولونمشدر . دو قور (ریغولو) نهم ذاتك ۱۸۵۵ ده آله کچوریلن آلات عتیقه حجریه به دأر: Memoire sur des instruments en silex trouvés عنوانیله نشر ایتدیکی برأثر اوزرینه انکلیز علمای طبیعیاتی دخی بومسئله ده کی علاقینی تزئیده باشلامشدر . ماورای تاریخك بوجهتی ذاتاً انکلتز ده اسکیدن بری بعض عالملرک نظر دقتلرینی جلب ایتمش ایدی . حتی اوتهدن بری لوندردنك مشهور (بریتیش موزه نوم) نام موزه خانه سنده محفوظ بر طاش واردر که مذکور شهرک (غره یس این له یین) نام سوقاغنده ۱۶۰۰ سنه سنده بولونمش اولان (ماموت) قیلندن قدیم بر فیلک دیشی ایله بر لکده آله کچرلش آلت شکلی اولان بو طاش اوتهدن بری علمانك فکر تدقیق و تفحصی اویاندر مقده ایدی . بشرک آلات حجریه سی حقدده کی تدقیقات ایلهر یله دکن سوکره (جون لابوق) ویا لورد (توبری) نام عالم ایلک دفعه اولق اوزره ماورای تاریخك حجر ادوارینی اسکی و یکی اولق اوزره یکی به تقسیم ایتمش واسکی حجر آلتی دورینه Palaeolithic و یکی ویا متأخر اولاننده Neolithic اسمنی ویرمشدر .

ازمنه قبل التاريخيه به عايد اولان حجر آلاتنك ا كثرىسى چاقاق طاشنددر . بر ظنه كوره ايلك چاقاق طاشى آلتى ياپان كيمسه - منسوب اولدينى بشر كتهسى آره سنده قوللانلقده اولان كسكين اوجلى طاشى تقليد ايدهرك ايشه باشلامشدر . يرده بولونان بعض جنس كسكين چاقاق پارچهرلى حقتنده اهل فن عندنده خيلى شدتلى اختلاف افكار موجوددر . بونلردن بعضهرلى بولونان چاقاق طاشى پارچهرلى اوزرنده - بك اسكى بر زمان قبل التايخه عايد اولهرق - انسان ألك نشانه اعمالى استدرك ايدرلر؛ ديكر بعضهرلى ايسه مخالف بر نظريه يي الزام ايله مذكور طاش پارچهرلنده كى مشابه اشتغال نشانه لرك - آقان صورك تاثيراتندن ، بوزلرك تضيقاتندن ، حرارتك نفوذندن - متكون اولديغه وبعده التاريخ از زمانده ايشجيلرك قازمه وكوره كى آلتنك طوقونماسيله وجوده كلديكنه ذاهيدرلر . كرك مقصد اشتغال ايله بدبشرده برشكل آلمش اولسون وكرك سوق ويا تضيق طبيعتله معمول كى برطرز آلمش بولونسون بويله جه بك اسكى اولان آلات مفروضه حجر بهيه Eolithique اسمنى ويرمشلردر كه اسكى حجر دورى ديمك اولان Paleolithique دن داها قديم بولونه جفتندن طولايى بوايم يعنى Eolithique فجرى ديه برمعناى افام ايتمشدره كرك اسكى وكرك يكى حجر دورى تسميه ايديلن زمانلرك علم ارض ادوارى تقسيمات ناليه سندن Pleistocene زمان مديينه عايد صايله قلى حقتنده بالاده اشارنده بولونمش ايدك . شايد Eolithique يعنى فجرى آلات حجر بهيه نك - كه هنوز آلتلكلرى فرضيات قيلنندن بولونمقدمدر - حقيقتاً آلات مصنوعه قيلنندن بولوندى قلى قطعيله تحقق ايدرسه بشر ابتدائينك اصلتنى ينه علم ارض تقسيماتندن بولونان Miocene و بلكده Pliocene دور مديينه قدرادجاع ايتك لازم كله جكدر . آلت اولمالرى فرض ايديلن وفجرى دينيان چاقاق طاشى پارچهرلى يالكز انكلترده (نيست أفليا) نام جهته انجماد و بين الانجماد دوره لر ينك جريان لر ينك كتوروب بيريكدير دكلرى بيغينلرك آلتنده كان موضعلردن چيقارلمشدره ماهيتلى اختلافلى بولونمقدن ومعلق شكليلكدن هنوز قورتيه مامش اولان آلات حجر بهيه ادوار متقدمهسى ايله شاين حيرت صورته اشكال منظمه ومنايزه لى آلات حجر بهيه يايلمش اولدينى دورلر بوجه آتى تصنيفه تابع طوتيلير . بو تصنيفده كى آلات حجر بهيه عنوانلى آلات مذكورهنك كشف ايدلمش اولدى قلى موقعلرك اسملرينه نسبتله ويرلمشدره بو موقعلر اوباده كى كشفيات علميه نك ايله رى كيتديكى آروپا طوپراغنده وبالخاصه فرانسه ده كائندرلر :

(شهبین) آتی . فرانسه نك (سوم) نهری اوزرنده کائن (شهل) نام موضعه نسبتله یاد ایدیلیر . بویوک قطعه لرده چاقاق طاشندن معمول وقابا شیلردر . آغیر و آرمود شکلنده وبالطه اوله رق قوللانقلری فرض ایدیلن بودورولو آلات حجریه دن بعضیلری انکلتره ، بلجیقا ، اسپانیا ، یورتکیز مالکننده کی دیگر موقعه ده بولونمش ایسه ده بوتون بوصفدن اولان طاش پارچه لرینه ینه (شهبین) تسمیه ایدیلیر . بو استعمالی متعسر آتی قوللانمش اولان ابتدائی حیاتی نبی بشر افرادینه ده (شهبین) آدم لری آدی طاقلمشدر . احتمالکه بوصفدن اولان آتی قوللانان اجناس ناسک دنیانک باشقه جهت لرنده یاشامش اولدقلری (شهبین) آلتنک آتیده اوکی جهت لرده وقوعه کله بیله جک کشفیات ایله احتمال تحتنه کیره بیلیر . شهبین آتی قوللانمش اولان انسانلرک آوروپا یه آفریقا طریقیله کلدکلرینه ذاهب اولانلر واردر . غایه هجرتکده چاقاق طاشی اوچاقلی یرلر آرامق اولدقنی ظن ایدیلیر . اوفراد بشر بتک شیمدیکی جبل الطارق جهت دن کچمش اولدقلری ده تخمین اولونور . اولکی مقالات دن برنده بلناسبه ذکر ایتدیکمز اوزره بر زمانلر (یعنی قبل التاریخ ازمانده) جبل الطارق بوغازی دیدیکمز جهتده دکر صولری یرنده سرور بشره مساعد وه جسر ارضی ، اطلاقه شایان نقطه ، آفریقا و آوروپا قطعه لرینی برینه ملاصق بولوندرمشدر . (شهبین) انسانلرینک ملجأ و مأوا بیلمز و آچقده یاشار مخلوقات دن بولوندقلری ظن ایدلمسینه باقیلیرسه بهایم دن پکده فرقلی اولما دقلری استبدال ایدیلیر . (آشولیهن) آتی . بوندن اولکی دورک آلات حجریه سی ایله بودور آتی آره سنده خیلی فرق کورینور . چاقق طاشی یونتمق آرتق کوزه چاربار درجه ده انکشاف ایشمش بولونور . احتمالکه صوکرده دن کان مهاجرین طولانیسیله چاقاق یونجیلرینک مهارت لری آرتمش ایدی . آوروپا سکنه سی چوغالیور . ایتالیا ده خلق کتله سی بویودیکی کبی شیمدیکی آلمانیا اوستریا و روسیه نك بولوندقنی یرلره دنخی حال بهمیتدن تباعد ایده کان انسانلر واصل اولورلر .

بودورده آلات حجریه نك حجمی داها آلویریشلی برحاله کوچیلور ، کنارلری نسبتاً منتظمه و آغزلری داها کنیشجه چیقاریلیور . مع مافیه چاقق طاشنک آلات حجریه شکلنده استعمالی بوندن صوکرده کی دور حجرده تعمیمه باشلا یور . بویه پک اسکی بر دورک وحشی انسانلری احتمالکه آفاجدن ده آلات و باخصوص اسلحه اعمال و استعمال ایشملردی . فقط بوزلرجه اعصارک مأمورندن صوکره حتی قانی صورتده متحجر برحال آلمش اولان

آغاچ پارچهسی زواله محکوم اولمش بولونه جغندن تحت ارضده اودورلرک آغاچدن اعمال ایدلدیکی مختمل کورینن وحقیقتاً آلت دینه بیلجهک بر شیئی هنوز کشف ایدیله مه مشدر. حق بودوره عائد بقایای عظامده بولونما مشدر. اکر آلات حجریه بولونماش اولسه ایدی اوزمانلر آوروپانک مذکور قسملرنده بشر ابتدائی کته لرینک موجود اولمش بولوندیغنده شبه ایدیلردی. بودور آوروپاده صیجاق اقلیمک ختامیله رطوبت وبرودت متزاید زمانلرینک بدایتلرینه تصادف ایدر. هنوز ابتدائی بشرده انکشاف تعالی دن اثر کورلمه مشدر.

(آشولیهن) آدمی فرانسه نیک (صوم) نهری حوالیسی اوزرنده کی (سنت آشول) موقعنده کی طبقات ارض آلتنده آلات حجریه بولونمہ سندن طولای اتخاذا اولونمش وبردور حجره علم یایلمشدر .

(موصته ریهن) آلتی . بواسمه فرانسه ده آلات حجریه بولونان بر موضعه نسبتله ویرلمشدر . بوموضع (دوردوین) حوالیسنده (وه زهر) نهری اوزرنده کآن (لومو وصتیه) در . بودورده آوروپاده یاشایان بشر ابتدائی بوندن اولکی دورک افرادندن خیلی فرقلی بولونمشدر . خلقت بشرده صلاحه طوغری نوعما انکشاف آتاری بنیرمهک باشلامشدر . بودورده داها زیاده اثر تکامل کوسترمش آاندن ماعدا معارنهک برنده بودوره عائد تخمینن ایدیلن بر (ایسکلهت) بولوندیغی سرویدر. بوندن اول نشر اولونان مقاله ده مذکور (نه آنده رتال) بشری تعبیر ایدیلن مخلوقات بو (موصته ریهن) انسانلرننددر . آوروپانک مختلف برلرزه بودوره عائد کیمکلر وباخصوص قافا طاسی پارچه لری تحت الزمین کشف ایدلمشدر. کشف اولوندیغی طبقات ارضه نسبتله (موصته ریهن) آلتی (شه لیهن) و (آشولیهن) آلات حجریه سنک بولوندیغی طبقه لردن داها یوقاری یعنی روی زمینه اولکی یاتاقدن داها یاقین بر یاتاقده بولونمشلردر . بودورده آوروپاده (ماموت) دینلن معظم جسملی حیوانات یاشایه بیلینوردی . بشر اولادی حالا نسناسی بعض اوصافدن تجرد ایدمه مکله برابر چاقاق طاشندن یاپدیغی آلتدن حبلی ادراک اثری کوسته ره بیللمشدر . مثلا آلتی داها حقیف یامش وکسکین جهتی آیروب آلمقده کی مقصدی آکلامغه باشلامشدر . بعض تخمینات (موصته ریهن) آلتنک زما تزدن اوتوز بش ویا فرق بیک سنه قدر مقدم یاپیلدیغی مشعردر. اوزمانک بشریتی باشلیجه چاقاقدن آلت یایمق وبونلردن سلاح اوله رق قوللانه بیلدکلریله حیوانات اولامقدن باشقه انسانی هیچ بر وظیفه دن آکلامامشدر .

(اوریناسیہن) آلتی . شبہیہمی بشریت ، تکامل یولنہ طوغری برقاچ آدیم داها آتیور . آوروپانک داها اولکی نیم بہیمی بشریتی غائب اولیور وبونلرک یرلرتی داها ادراکی مخلوقات طوتیور (اوریناسیہن) اسمی ده اودوره عاند آلات حجریہنک ابتدا بولوندیہی فرانسهنک (اوت غارون) حوالیسندہ کی (اوریناق) محلہ اضافلہ یرلمشدر . بودورده حیات براز مغلقیت کسب اتمش وبوایسه اعمال آلانده بعض مرتبہ مہارت صناعیہ وجودہ کتیرمشدر . بوندن مقدمکی دورده اولدیہی کی بسیط بر آلت برچوق مقصدلہ قوللائلیوردی . متعدد ایشلرہ مخصوص متعدد آلات حجریہ یاییلیر اولدی . آجیقده دکل مغارلرده یانان بودوره خلق اوزون صورتده آیریلان چاقاقدن یالکیز بر طرفی کسکین وپچاغہ بگزر بر نوع آلت قاطعہ یاپارلردی . کذلک سرت یرلرہ حک ایدیلن شیلر ایچوندہ چاقاقدن سیوری اوچلی چیزکی آلتی یاپارلردی . صنعتکارانہ طوغری قابلیت انکشاف ایتدیرن (اوریناسیہن) دوری خلقی صنعت ترسیمی وجودہ کتیرمشلر وقلم مقامندہ کسدکاری مہارتلی آلتلر ایلہ حیوانات شکلری بیلہ حک اتمشلر . مغارلرک قیادن دیوارلرنده بونلرک محکوکاتنک آتاری ازمئہ اخیرده کشف ایدلمشدر .

بوخلق یاداها وحشی برکتلہ ناسک اوزرلرینہ کلوبده بونلری تماماً قتل ایتہسندن ویاسباب طبیعہدن طولایی دنیادن تماماً غائب اولمشدی .
بونلردن سوکرہ (صولوتیریہن) دینیلن آلتک عاملی برجنس خلق میدانہ چیقیور وآنلردن سوکرہ (ماغدالہ نیدہن) دورینک آلتی باشلابور . انسانیت برنوع مدنیت مادبیہ طوغری وجہہ فعالیت چوپرہ بیلیور . آلات اعمال—حجزدن ماعدا کیک، بوینوز وشجرده شمولی ایصال ایدیورکہ اوزون اوزادیہ ذکرہ محتاجدر .
بعده بردورتحول باشلابور . متقدم حجرادواری قاپانیور . متأخر دور حجرباشلابورکہ بودہ آریجہ تفصیل ایدلمک اقتضا ایلر .

ذہیل ظالم

* *

براعتراضی تدقیق ورد

الہیات فاکولتہ سی مجموعہ سنک کچن نسـخـہ لرندن برندہ (آسیاوانک سکنہ سی)

عنوانلى بىر ماقالەم مەندىر جەدى . بۇندە آسیادە كى اقوام اسلامىە نىك - عربلردن ما عدا سنك -
 أنتوغرافيا نطقە نظرندن تدقیقنە كىریشامزدن اول علی الاطلاق آسیالیلر حقتندە بعض
 مطالعات درمیان ایدلمش و بو صیردەدە مغول ، توركى ، تاتار طائفەلرى حقتندە بىر مناسبت
 عىرقىە محاكەسى يورودولمش ایدی . بو محاكات صیرە سەندە (بوزقورد) كى اصلىقى اوزرىنە -
 غىربلى علمانىك و نائق منتشرە سەنە استناداً - بعض شیلر سويلنمش ایدی بوكا آنقرەدە
 منتشر (تورك يوردى) ججوعە سەندە حقتى امضاسى صاقلایان بركىمسە هجوم ایتىدى .
 مباحثە علمىە نىك غرض شىخسى بە قابىلەرق تعرض و تزىیف شكندە اجراسنىك چىر كىنلكنى
 جدى هر صاحب علم بىلیر . خاصە علمدن مجرد اولان و حقیقتندە قول مجرددن عبارت
 قالان او اعتراضى دافع و مسئله نى موضح مقاله جوابىە مى مذكور يورد ججوعەسى عىنبلە
 درج ایتەمك صورتبلە قانونك بخش ایتدىكى برحق مدافعه نى بندن درىغ ایلدىكى بندن
 بىندە مطالعات جوابىە مى بورایە نقل ایدیورم . متعرضك كویا علم نامنە سويلدىكى
 سوزلك دركە ماھىتلرى آتیدە كى سطوردن مستبان اولور .

مقاله جوابىەم شودر :

« تورك يوردى » ججوعە سنك كانون ثانى تاريخلى نسخە سەندە (تنقىدلر) عنوانى
 آئندە بىر ماقالە مەندىر جەدى كە بۇندە السہات فا كۆلتە سنك نشر ایتدىكى (آسیا و آنك سکنەسى)
 سىرلوحەلى ماقالەمك (بوزقورت) حقتندە كى فقرەسى مناسبتبلە بعض سوزلر يازلمشدر .
 درجنىك اول شوراسنى قید ایدەيم كە بومقالە ایلە تنقىد دكل تعرض مراد ایدلمشدر .
 تعرضنامە صاحبنى هویتى مستعار اىكى حرف آئندە مستور طومشدر كە آنك بو وضعىق
 آلماسى علم نامنە سوز سويلمكە صلاحىتى بولونما دىغى كوستەرر .

السہات ججوعە سەنە مسلمان قوملرىنىك أنتوغرافىاسى حقتندە يازدىغىم سلسلە مقلانىك
 بشنجىسى اولان (آسیا و آنك سکنەسى) عنوانى و بىكر مى بش صحیفەدن مركب ماقالەمك
 يالکىز براىكى نطقە سنى وسيلە تعرض اتخاذا ایتدىكى او مستعار امضالى محرر اعترافدە
 بولونيور .

معرضە كورە يازدىغىم شیلر أنتوغرافىايە تعلق ایتزمش و يالکىز اصولسز بر آنتروپولوژى
 بىخى ایش . بىلمە دىكى بىخدە سفسطە يولنى طوتانلرە شارلانان وداھا طوغرىسى شاقلابان
 دىرلر . صاحب تنقىد أنتوغرافىانىك (آنتروپولوژى) دن بر تمه اولدیغىمك فرقندە بىلە
 دكل . بىم اوبادە يازدىغىم شیلر اكر « اصولسز » آنتروپولوژى ايسە آنك اصولسىنى

مملکتتمزده کیم او قوددیور ویا آکا دائر کیم یازی یازیور بیلسه گده بزده آکا کوره اصولزی تصحیح ایتسهک . متعرضک آنتروپولوژینک تاریخ طبیعی بشریت اولدیغنی بکا اخطار ایتسهی کولنجدر . بن آنتروپولوژینک او تعریفی السهبات مجموعہسندہکی مقالات متقدمہمدہ اطرافلیجه شرح ایتشدم .

أنتوغرافیانک تعلق ایتدیکی مادہلر « لسانلر ، عنعنہلر ، عادتلر ، عبادتلر ، یازیلر کینہ ، یاشاما طرزلیری ، ایمش . بن أنتوغرافیانی قوملرک ترجمہحالی صفتیلہ آلہرق هر برسلمان قومنک هر دورلو احوالندن بحث ایدرکن آنک لسانندن ، عنعنہسندن ، عادتندن فلانندن مثاللر ویرمشدم . نیتہکیم السهبات مجموعہسندہ عربلرہ ، مصرلیلرہ ، بربرلرہ وآفریقانک دیگر بعض طوائفہ متعلق مقالانک مطالعہسندن بوحقیقت مستبان اولور . متعرضک أنتوغرافیانک تعریفی اولمق اوزرہ بالایہ نقل اولونان سوزلری یک سطحی ومقصد مقالہکارانہنی محتویدر .

اسم مستعارلی منقد دیورکه « بزم بیلدیگمزه کوره أنتوغرافیا عرقی رابطہلری کندی حل ایدہجکی بروضوع اولہرق تعلق ایتمز . عرقی تصنیف آنتروپولوژی بہ عائددرہ فقط حقیقت حال منقدک بیلدیگنہ کوره دکدر ، بیلہمدیکی وجہلہدر . عرقی تصنیف آنتروپولوژینک أنتوغرافیا کبی بر شعبہسی وداهاطوغریسی تمہ اولاسی بولونان (أنتولوژی) بہ تعلق ایدر ؛ نیتہکیم بونک بحثی دہ اولجہ بوجموعہدہ نشر اولونان مقالانمدہ کچمشدی . السهبات فاکولتہسی کتبخانہسی ایچون بومباحثہ متعلق جنبی توصیه ایتدیگم یکی وجدی کتابلر میدانده ؛ تدقیق اولونسونلر . باقیکنز اخیراً ألمہکن دیگر بر اثرده اوخصوصده نہ دینور . بو اثر لوندرونک مشهور (بریتیش موزہ نوم) ی ایچندہکی أنتوغرافیا قوللقسینولری اوزرینہ عالم آدملر طرفندن یازلمشدر : « أنتوغرافیا ، علی الاطلاق بشریت فنی اولان آنتروپولوژینک اوشعبہسیدرکہ معین قوملرک اطوار وعادتندن واثرہسندن ووحشیلکدن مدنیلکہ طوغری انکشافلرندن بحث ایدر . » (صحیفہ ۹)

بن دہ اقوام اسلامیهنک أنتوغرافیاچہ اولان تدقیقلرندہ بواساس وجہلہ ترتیب مباحث ایلشدم . یازدقلم میدان انتشاردہدر .

منقد متعرض (بورڈ) مجموعہسنتک قرقسکننجی صحیفہسندہ « قورت ماصالی آسیاہ ولوکہ آوروپادن کتیرلمش اولسون . دیرک اوبادہکی سوزمی قبول ایدوب طوررکن قرق

طوقوزنجی صحیفه سنده ده « آوروپادن آسیایه دکل ، آسیادن آوروپایه انتقال ابتدیکنی » سویله بور . طبیعی وقوف علمی به مستند اولمایان سوزلر بویله بر برینی طوتمازلر .
 منقد « آدی تورکجه اولان (بوری) فصل مقول قوردی اوله بیلیر ؟ » دیبور .
 بوسوزده هیچ بر مفهوم علمی بو قدر . منقده کوره تورکک قوردی دیشی دکل ارکک
 ایمش و بوکا علم اولاسوز (بورا) دکل (بوری) ایمش .

بن بوزقوردک اصابتی حقننده کی فقره بی پار که رک کی ، هاورد کی ، مدققین و متخصصینک
 کتابلرینه استناداً یازمشدم . منقد ایسه معروف ویا غیر معروف هیچ بر اثره بنای دلائل
 ایده مه مش . مقاله سی باشند آخره قدر مدعیات عندیبه دن عبارتدر . بن یازد قلمده دائماً
 مأخذلر کوسته ریرم . منقد متعرض بونی « اقتباسلر ، اقتطافلر » دییه تزییفه بیله قالدشمش .
 بنم فکرجه مرتکب اتحال بولونمق قدر استاد عندییات اولمق ده عبیدر . کیریشدیکی علمی
 بخدمه مأخذ کوستره مدیکی کی هویتی ده کیزله بن بر آدم ایله مناقشه یه دوام ایسه عبیدر .
 بوجهتله بعدما آنسکه هیچ بر مجاوبه ده بولونمق ایسته مم .

خلیل خالد

